

Till
Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
R9

INKOM: 2017-03-24
MÅLNR: M 3774-16
AKTBIL: 20

M 3774-16 SGU:s ansökan om tillstånd till bortledning av vatten från f d oljebergum i Gånghester, Borås kommun; yttrande

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har beretts tillfälle att bemöta inkomna synpunkter och yttranden från Länsstyrelsen Västra Götaland, nedan Länsstyrelsen, (aktbilaga 15) och Borås stad, Miljö- och konsumentnämnden, nedan Kommunen, (aktbilaga 16). I egenskap av ombud för SGU, enligt bilagd transportfullmakt, får jag anföra följande.

1 Länsstyrelsens yttrande

1.1 Inledning

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan under förutsättning att Länsstyrelsens yrkanden beaktas. Länsstyrelsen har härvid framfört yrkanden som av SGU uppfattas som förslag till villkor. Sammanfattningsvis anser SGU att de av Länsstyrelsen föreslagna skyddsåtgärderna och försiktighetsmått i allt väsentligt är rimliga. Däremot menar SGU att det inte är alla som lämpar sig att föreskriva som villkor. Det torde dock vara tillräckligt att SGU gör ett åtagande under det allmänna villkoret att iaktta sådana skyddsåtgärder och försiktighetsmått. Yrkandena bemöts närmare nedan.

1.2 Punkten 1

Länsstyrelsens yrkande motsvarar huvudsakligen ett s k allmänt villkor.

SGU vill framhålla att den utformning som SGU har föreslagit för det allmänna villkoret får anses motsvara vad som brukar föreskrivas i rättspraxis. Det finns inte skäl att nu frångå detta.

1.3 Punkten 2

Länsstyrelsens yrkande överensstämmer med SGU:s föreslagna villkor 3.

SGU accepterar ett sådant villkor.

1.4 Punkten 3

Länsstyrelsens yrkande syftar enligt motiven till att skydda områden som är av betydelse för öring under för öringen känsligare perioder. Grumlande arbeten bör ske när det är lågvatten.

SGU delar åsikten att det vid arbeten i vatten ska eftersträvas att minimera påverkan på öring. I den mån det är möjligt bör arbeten i vatten undvikas under känsligare perioder. Arbetstakten för anläggningsarbetena är dock i stor utsträckning beroende av dels uppfyllnadshastigheten i berggrummet och dels förutsättningar hänförliga till upphandlad entreprenad. Det kan därför vara svårt att helt undvika att arbeten behöver utföras under de angivna tiderna respektive att invänta rätt vattenstånd. Med den föreslagna tidsbegränsningen finns också risk för att arbetena inte hinner bli klara i tid om även denna faktor blir styrande.

SGU motsätter sig mot denna bakgrund att det föreskrivs ett villkor enligt länsstyrelsens förslag, eftersom det finns risk för att ett sådant villkor blir omöjligt att följa.

Det finns emellertid verkningfulla skyddsåtgärder att vidta för att minimera grumling:

- Det väsentligaste för att begränsa påverkan vid grumlande arbeten är att *arbetstiden* hålls så kort som möjligt, dvs att arbetena utförs koncentrerat.
- För att motverka sedimenttransport som kan påverka vattenlevande organismer nedströms, kan *slamfällor* av exempelvis packat granris eller halmbalar placeras nedströms schaktarbetet under den period då grävningsarbetena utförs (se figur). Slamfällorna och det material som ansamlats vid fällorna bör tas bort när rensningen avslutats.
- Ytterligare försiktighetsåtgärder kan vidtas på mark vid schaktning för att minimera uppkomsten av grumlande material i vattendraget, såsom att begränsa området med öppen jord (d.v.s. att så små områden som möjligt avtäcks), planera uppläggning av massor så att finkornigt material inte placeras i närheten av vattendraget etc.

SGU är berett att åta sig att iaktta särskild försiktighet vid grumlande arbeten för att förebygga påverkan på öring från grumling.

1.5 Punkten fyra

Länsstyrelsen yrkar att samtliga arbeten ska bedrivas så att föroreningspåverkan i mark- eller vattenområde inte sker. Uppställning av maskiner samt förvaring av kemikalier och material får inte ske i närheten av vattenområdet.

SGU är berett att åta sig att bedriva arbeten på sådant sätt att föroreningspåverkan i mark- eller vattenområde undviks samt att inte ställa upp och förvara maskiner, kemikalier och material i närheten av vattenområdet. SGU anser dock att formuleringen i Länsstyrelsens yrkande är alltför oprecist för att kunna utgöra ett rättssäkert villkor.

1.6 Punkterna 5-7

Länsstyrelsens yrkanden avser skyddsåtgärder för växtlighet och strand och botten vid arbeten samt återställande av skador i strandzonen.

SGU kan åta sig att bedriva verksamheten i enlighet med länsstyrelsens förslag, men anser att det inte finns behov av att särskilt föreskriva detta i villkor.

1.7 Punkterna 8-9

Länsstyrelsens yrkande motsvarar SGU:s föreslagna villkor 2 och 4.

SGU anser att villkoren bör utformas i enlighet med SGU:s förslag.

1.8 Ersättning

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för handläggning av ärendet.

SGU avvaktar tillsvidare med att ange inställning till yrkandet.

2 Kommunens yttrande

2.1 Inledning

SGU noterar att det i Miljö- och konsumentnämndens yttrande endast finns tre synpunkter, men att det något längre ner i dokumentet, under rubriken ”Beslutsgång” anges att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag. Miljöförvaltningen har dock föreslagit ytterligare två synpunkter. SGU ser sig därför föranlett att bemöta även dessa.

2.2 Punkten 1

Kommunens synpunkt motsvarar SGU:s förslag till villkor 3.

SGU accepterar förslaget.

2.3 Punkten 2

Kommunen har föreslagit skyddsåtgärder och försiktighetsmått för att minimera påverkan på öring.

SGU hänvisar till vad som har anförts i fråga om skydd för öring i svaret till Länsstyrelsen, se avsnitt 1.4 ovan.

2.4 Punkten 3

Kommunens förslag motsvarar i allt väsentligt punkterna 5-7 i Länsstyrelsens yttrande.

SGU hänvisar till vad som anförts i svaret till Länsstyrelsen, se avsnitt 1.6 ovan.

2.5 Punkten 4

Miljöförvaltningens förslag innebär att det ska finnas ett kontrollprogram för verksamheten som ska innefatta återkommande provtagning och analys av oljeindex. Om den föreslagna utsläppsgränsen om 1 mg/l (oljeindex) överskrids anser Miljöförvaltningen att utsläppet ska stoppas så att det kan vidtas lämpliga åtgärder för att minska vattnets innehåll av petroleumrester.

SGU får anföra följande. Det av SGU föreslagna villkor 2 är ett s k utsläppsvillkor som bygger på riskbedömningar för den berörda recipienten och på beprövad erfarenhet. Villkoret har föreskrivits i tillstånd till flera liknande projekt, exempelvis för det f d oljelagret i Otterbäcken, Gullspångs kommun, se Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-12-02, M 2070-13.

Som anges i ansökningshandlingarna innehåller det föreslagna villkoret om 1 mg/l i sig en sådan marginal i förhållande till både uppmätta halter i bergumsvattnet och till miljökriterierna för ytvatten att det inte innebär någon miljörisk.

Vattenanalysen av bergumsvattnet är utförd med både SPIMFAB-analys och oljeindex-analys. SPIMFAB-analysen detekterar typiska kolväten i drivmedel (aromater, alifater, BTEX, PAH, nedan gemensamt benämnda SPIMFAB-ämnen), medan oljeindex redovisar totalsumman av typiska kolväten, nedbrutna kolväten och naturligt förekommande kolväten. Det saknas

toxicitetskriterier för oljeindex, varför miljöriskbedömning grundas på de enskilda ämnena/ämnesgrupperna som ingår SPIMFAB-analysen. Summahalten av SPIMFAB-ämnen utgör 10-15 % av oljeindex-halten i det aktuella berggrumsvattnet. Det är SPIMFAB-ämnen som är dimensionerande för miljöriskbedömningen (exempelvis aromater), medan övriga ämnen som omfattas av oljeindex bedöms vara mindre toxiska. Ett villkor baserat på oljeindex tar således höjd för totalhalten av petroleumrelaterade ämnen.

Analysresultaten visar att oljehalterna i bergrummen (det djupare berggrumsvattnet som kommer att avledas) varierar mellan 0,33-0,36 mg/l (oljeindex) vilket indikerar en relativt liten heterogenitet i berggrumsvattnet. Utsläppsgränsen 1 mg/l innehåller således en marginal till haltvariationerna (3 gånger medelvärdet) men är dock så pass låg att ett visst överskridande inte medför några miljö- eller hälsomässiga risker. Detta motiveras enligt nedanstående:

- Utspädning av föroreningar som transporteras ut med berggrumsvattnet genom pumpning och avledning till Lillån har grovt skattats till ca 220 gånger. Detta baseras på ett årligt medel av utflöde på ca 20 m³/dygn (8 000 m³/år) och flödet i Lillån som beräknats till 4 500 m³/dygn (lågvattneföring i juli). Detta är en konservativ beräkning då medelvattneföringen över året beräknas till 13 000 m³/dygn.
- Utflödet på 20 m³/dygn (motsvarar det dubbla inläckaget på ca 10 m³/dygn) är det flöde som krävs initialt för att åstadkomma en avsänkning till önskad vattennivå i bergrummet. Vid den långsiktiga driften krävs endast ett utflöde motsvarande inläckaget för att hålla en stabil vattennivå i bergrummet.
- Utspädningen beräknas således som lägst bli 220 gånger, vilket ska jämföras med den erforderliga utspädningen på 14 till 20 gånger som krävs av berggrumsvattnet för att underskrida miljökriterierna för ytvatten.

Syftet med det föreslagna villkoret är att det ska fungera som kontrollpunkt för att miljösäkringsåtgärden och dess installationer fungerar på avsett vis under normal drift. Ett överskridande kommer enligt vad som anges i ansökan att vara kopplat till de åtgärder som anges i kontrollprogrammet. Provtagning sker normalt minst två gånger per år, men i händelse högre halter skulle uppmätas bör det bli aktuellt med tätare provtagning. Det är också angeläget att tillsynsmyndigheten underrättas om avvikelser.

Miljöförvaltningens förslag har istället närmast karaktär av haverivillkor. Med de låga nivåer det nu är fråga om innehålls emellertid miljökriterierna för ytvatten även i händelse av ett överskridande av 1 mg/l. Det är samtidigt angeläget ur miljöskyddssynpunkt att pumpningen kan ske kontinuerligt för att upprätthålla en konstant avsänkning för att förhindra att berggrumsvatten

tränger upp. Det är därför inte miljömässigt motiverat att föreskriva ett haverivillkor med innebörden att pumpning ska upphöra i händelse av att det redan mycket låga värdet överskrids.

Med hänsyn till att ett överskridande av det låga villkorsvärdet inte är förenat med akuta miljömässiga effekter bör det av SGU föreslagna villkoret därför anges som medelvärde per år.

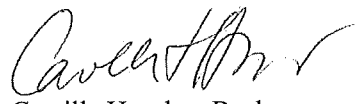
2.6 Punkten 5

Miljöförvaltningen föreslår att det vid ett eventuellt överskridande av gränsvärdet eller i samband med andra tillbud som kan medföra risk för människors hälsa eller miljön ska tillsynsmyndigheten kontaktas så snart det är möjligt.

SGU finner att förslaget delvis motsvarar det andra ledet i SGU:s villkorsförslag 2, dock med den skillnaden att tidsrymden i Miljöförvaltningens förslag inte är definierad. SGU anser att det bör föreskrivas en borte gräns för när tillsynsmyndigheten senast ska kontaktas, även om kontakt givetvis i praktiken ofta kan ske tidigare än så.

Skyldigheten att kontakta tillsynsmyndigheten i händelse av tillbud som kan medföra risk för människors hälsa och miljön följer av egenkontrollförordningen och kommer att hanteras i kontrollprogrammet. Det finns inte skäl att föreskriva detta som särskilt villkor.

Stockholm den 24 mars 2017

Camilla Husebye Becker

Ink. 2017-03-20
Akt.....M. 3774-16.....
Aktbil.....18.....

Till

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

M 3774-16 SGU ansökan om tillstånd till bortledning av grundvatten m.m. fastigheterna Råslätt 1:10 m.fl., Borås kommun; begäran om anstånd

Jag får med stöd av bifogad transportfullmakt anmäla mig som ombud för Sveriges geologiska undersökning (SGU) i rubricerat mål.

SGU har beretts tillfälle att senast den 21 mars 2017 bemöta yttranden från Länsstyrelsen Västra Götaland och Borås kommun (aktbil 15-16). På grund av behov av ytterligare avstämning med min huvudman i kombination med en för tillfället hög arbetsbelastning hemställs om anstånd med att ge in yttrandet till fredagen den 24 mars 2017.

Stockholm den 20 mars 2017

Camilla Husebye Becker

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT

BESLUT 2017-03-20

Begäran om anstånd medges.

Anstånd medges till

Maria Roburman

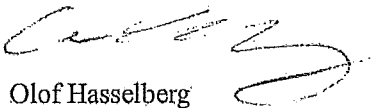
VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
R9

INKOM: 2017-03-20
MÅLNR: M 3774-16
AKTBIL: 19

TRANSPORTFULLMAKT

Härmed befullmäktigar jag advokaten **Camilla Husebye Becker** eller den som hon förordnar i sitt ställe att tills vidare vid domstolar och övriga myndigheter anhängiggöra, bevaka och föra talan i de mål och ärenden, i vilka jag av **Sveriges geologiska undersökning** blivit befullmäktigad såsom ombud.

Stockholm den 27 februari 2017

Olof Hasselberg

Jur. kand.

Aktförvararen